

§ 6

Arbetsklausuler och sociala hänsyn i offentlig upphandling (SOU2016:15)

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Dnr 1.7.1-416/2016

Socialnämndens beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Reservation

Vice ordföranden Andréa Ström m.fl. (M) och ledamoten Isabel Smedberg Palmqvist m.fl. (L) reserverar sig mot nämndens beslut till förmån för Moderaternas och Liberalernas förslag som redovisas nedan.

Ersättaryttrande

Ersättaren Stina Bengtsson (C) hänvisar till Moderaternas och Liberalernas förslag till beslut.

Ersättaryttrande

Ersättaren Sofia Modigh (KD) lämnar följande ersättaryttrande:

Kommuner ska kunna ställa krav på miljö och sociala hänsyn i upphandlingar när det är motiverat. För att förtydliga detta infördes år 2010 den så kallade bör-regeln, som innebär att upphandlande myndigheter bör beakta miljöhänsyn och sociala hänsyn om upphandlingens art motiverar detta. Kristdemokraterna anser också att det ska vara meriterande för företag verksamma i Stockholm att ta sociala och miljömässiga hänsyn. Beroende på upphandlingens art kan det variera om det är mest lämpligt att använda sig av krav, dialog eller meritvärden för att få till stånd ett ökat socialt ansvarstagande. Men att lagstifta om sociala krav från statligt håll anser vi är att gå för långt och det riskerar att skapa stelbenta och sämre upphandlingar.

För oss är det självklart att Stockholms stad alltid ska säkerställa anständiga arbetsvillkor för medarbetare hos leverantörer som staden anlitar. Seriösa aktörer, rättssäkra arbetsförhållanden, transparenta upphandlingsmodeller och konkurrens på lika villkor ska präglade upphandlingar i Stockholms stad. Men samtidigt som vi måste värna goda villkor för jobben måste vi också värna de drivkrafter som får jobben att växa. Att lagstifta om ytterligare

sociala krav, såsom exempelvis krav på anställning av långtidsarbetslösa, som anges, är att gå för långt även om det inte behöver vara fel att ställa sådana krav i enskilda fall. Vi anser dock att kommunerna är mer lämpade att avgöra dessa frågor på lokal nivå snarare än att staten lagstiftar om det.

Vi ser också faror med förslaget om krav på kollektivavtalsliknande villkor hos den som lägger anbud och dess underentreprenörer. Krav på ansvar för underentreprenörer leder till mer regelkrångel och ökade kostnader som riskerar att minska antalet intressenter vid anbud. De allra flesta svenska företag lever upp till högt ställda krav, men den administrativa bördan riskerar att avskräcka dem från vara med i anbudsproceduren. Den modell för krav på kollektivavtalsliknande villkor som föreslås i utredningen innebär dessutom att man ställer högre krav på svenska anbudsgivare än på utstationerade företag, vilket medför konkurrensnackdelar för inhemska företag.

När färre kan vara med och lägga anbud minskar också konkurrensen vilket är negativt för både jobben och kvaliteten i utförandet. I stället för att krångla till upphandlingsreglerna, borde politiskt fokus ligga på att öka andelen konkurrensutsatt verksamhet och göra det möjligt för fler mindre företag att kunna vara med i upphandlingarna. Därför bör man vara mycket försiktig med att lägga till ytterligare krav i upphandlingslagstiftningen, utöver dem som redan framgår av EU:s bestämmelser.

Ärendet

I slutbetänkandet redovisas resultatet av en utredning om dels förutsättningarna för en svensk ratifikation av Internationella arbetsorganisationens (ILO) konvention nr 94, dels en internationell jämförelse av användningen av sociala villkor vid offentlig upphandling. Denna del avgränsades till arbetsmarknadsrelaterade villkor i offentlig upphandling som till exempel att leverantörer ska erbjuda sysselsättning för långtidsarbetslösa eller praktikanter.

Utredningen förordar en ratifikation av konventionen samt fortsatta diskussioner i både ILO:s kommitté och EU-kommissionen där frågor som ansluter sig till denna fråga lyfts fram.

Förvaltningen ställer sig positiv till utredningens förslag.

Förvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 26 augusti 2016.

Förslag till beslut

Ordföranden föreslår att nämnden beslutar enligt förvaltningens förslag. Vice ordföranden Andréa Ström m.fl. (M) och ledamoten Frida Johansson Metso m.fl. (L) föreslår att nämnden beslutar följande:

1. Förvaltningens förslag till beslut avslås
2. Som svar på remissen från kommunstyrelsen anføres följande

Vi ställer oss ytterst kritiska till att arbetsklausuler och social hänsyn föreskrivs som villkor vid offentlig upphandling i enlighet med ILO.

Skattebetalarnas pengar ska alltid hanteras varsamt och på ett ansvarsfullt sätt. Det är viktigt att varje skattekrona används på ett ansvarsfullt sätt. Därför bör man också kunna ställa krav på miljö och sociala hänsyn när detta är motiverat. För att förtydliga detta infördes år 2010 den så kallade bör-regeln, som innebär att upphandlande myndigheter bör beakta miljöhänsyn och sociala hänsyn om upphandlingens art motiverar detta.

Stockholms stad ska alltid säkerställa anständiga arbetsvillkor för medarbetare hos leverantörer som staden anlitar. Seriösa aktörer, rättssäkra arbetsförhållanden, transparenta upphandlingsmodeller och konkurrens på lika villkor ska prägla upphandlingar i Stockholms stad. Men samtidigt som vi måste värna goda villkor för jobben måste vi också värna de drivkrafter som får jobben att växa. Att lagstifta om ytterligare sociala krav, såsom exempelvis krav på anställning av långtidsarbetslösa, som anges, är att gå för långt. Detsamma gäller krav på kollektivavtalsliknande villkor hos den som lägger anbud och dess underentreprenörer.

Krav på ansvar för underentreprenörer leder till mer regelkrångel och ökade kostnader som riskerar att minska antalet intressenter vid anbud. De allra flesta svenska företag lever upp till högt ställda krav, men den administrativa bördan riskerar att avskräcka dem från vara med i anbudsförfarandet. Den modell för krav på kollektivavtalsliknande villkor som föreslås i utredningen innebär dessutom att man ställer högre krav på svenska anbudsgivare än på utstationerade företag, vilket medför konkurrensnackdelar för inhemska företag.

När färre kan vara med och lägga anbud minskar också konkurrensen. Det är negativt för jobben, men det inverkar också negativt på integrationen. Utrikes födda är i större utsträckning

företagare än inrikes födda och de skulle därför drabbas extra hårt. I stället för att krångla till upphandlingsreglerna, borde politiskt fokus ligga på att öka andelen konkurrensutsatt verksamhet. Enligt en rapport från Almega (Ökad konkurrensutsättning stärker integrationen, 2015) uppskattas att en höjning av andelen upphandlad verksamhet med 30 procentenheter hänger ihop med 4,8 procentenheter högre sysselsättning bland utomeuropeiskt födda. Detta motsvarar 32 500 fler utomeuropeiskt födda i arbete. Det ska inte enbart vara de stora företagen med stora administrativa muskler som ska kunna vara med och slåss om de offentliga pengarna. Regelverk som motverkar stort deltagande riskerar att motarbeta syftet med offentlig upphandling. Man bör därför vara mycket försiktig med att lägga till ytterligare krav i upphandlingslagstiftningen, utöver dem som redan framgår av EU:s bestämmelser.

Vi ställer fortfarande ytterst kritiska till införande av den så kallade vita jobbmodellen i upphandlingar. Vi delar uppfattning att fusk och svartjobb behöver motverkas samt att det är viktigt att säkerställa rimliga arbetsvillkor för dem som staden anlitar, antingen direkt eller genom upphandlade företag. Men det är inte rimligt att ge fackförbunden befogenheter att fungera som kontrollanter via stadens uppdrag, som anges i underlaget för budgeten. Vi anser att modellen riskerar att inte uppfylla syftet, att leda till en kvalitativ granskning av att stadens villkor följs, utan kommer istället att ge fackförbunden tillgång till företags bokföring, löne- och personallistor.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt förvaltningens förslag.